

Anmeldelse

Pasulka, Diana Walsh, *Encounters: Experiences with Nonhuman Intelligences*, New York: St. Martin's Essentials, 2023, 250 sider.

Diana Pasulka er professor i "religious studies" ved University of North Carolina, Wilmington. I 2014 udgav hun *Heaven Can Wait: Purgatory in Catholic Devotional and Popular Culture* (Oxford University Press). Siden har hun redigeret en bog om det overnaturlige og digitale medier, samt en bog om posthumanisme. I 2019 udgav hun *American Cosmic: UFOs, Religion, Technology* (Oxford University Press) og blev en af mediernes go-to-personer ift. UFO-fænomenets religiøse dimensioner. I denne sammenhæng fremstår hun som en vægtig og sober repræsentant for religionsvidenskaben. Som forsker i overlap og sammenhænge mellem rumfart, science fiction, UFO'er og *the Search for Extraterrestrial Intelligence* (SETI) er det for mig at se indlysende, at Diana Pasulkas tilgang til UFO-feltet problematisk. Der er derfor grund til at se nærmere på Pasulkas nyeste bog om emnet, *Encounters*.

UFO-feltet havde to år inden udgivelsen af *American Cosmic* oplevet en renæssance. I 2017 offentliggjorde New York Times artiklen "Glowing Auras and 'Black Money': The Pentagon's Mysterious U.F.O. Program", der fortalte at Pentagon en række år i al hemmelighed havde finansieret et program, der undersøgte UFO'er. Kort efter anerkendte Pentagon ægtheden af videoer optaget af amerikanske jagerpiloter, der tilsyneladende viser flyvende genstande, der bevæger sig på måder, der er uforklarlige indenfor rammerne af et videnskabeligt verdensbillede. Tilsammen afstedkom det noget nær et paradigmeskifte, der har medført at UFO'er nu bliver behandlet seriøst i mainstreammedier og har vundet indpas i den (amerikanske) politiske diskurs.¹

Som indlæg i det religionsvidenskabelige studie af UFO-fænomenet er *American Cosmic* både interessant og problematisk. Til at begynde med studerer Pasulka fænomenet på linje med andre religiøse fænomener og ser f.eks. paralleller til mystiske oplevelser i den katolske tradition. Gradvist bliver hun mere personligt indviklet i fænomenet, ikke mindst takket været højt estimerede teknikere og videnskabsfolk, hun møder og som tager emnet seriøst. I bogen er de anonymiserede som hh. "Tyler" og "James" og er siden blevet identificeret som hh. Timothy Taylor, tidligere NASA-ansat,

¹ For en sønderlemmende kritik af sandhedsværdien af 2017-artiklen, og hele den 'nye' UFO-bølge, se Kim Møller Hansen, *Den store UFO-afsløring*, Skandinavisk UFO Information, 2024. Denne bog er vigtig for at forstå baggrunden for 'paradigmeskiftet' på UFO-feltet, selvom den ikke selv er uden problemer; se Thore Bjørnvig, "En kosmisk skandale: Afsløringen af afsløringen", artikel på bloggen *Orions skulder*, <https://astroreligion.dk/2024/07/09/en-skan-dale-af-kosmiske-dimensioner-afsloringer-af-afsloringer/>.

og Garry Nolan, højt anset Stanford-ansat immunolog. De er en del af det, som ufologen Jacques Vallée, der spiller en central rolle i *American Cosmic*, har kaldt "the invisible college" – videnskabsfolk som i al hemmelighed beskæftiger sig med UFO-fænomenet for at undgå den stigmatisering, der er forbundet med emnet.

En pointe i *American Cosmic* er at visuelle stimuli eftersigende i det menneskelige kognitive system har en tendens til at 'overskrive' andre kanaler til viden om verden. Det gør, at de populærkulturelle forestillinger omkring fænomenet antager en egen virtuel realitet, som til en hvis grad gør fænomenets faktiske empiriske status ligegyldig: Fænomenet findes som medie-medieret myte om ekstraterrestriale rumskibe. Pasulka er i bogen på vej til at 'go native', bl.a. hjulpet på vej af Vallée, og går ind på fænomenets postulerede realitet: At UFO'er snarere end rumskibe er en art okkulte vinduer til andre virkeligheder. Dette, sammen med det forhold at bogen er skrevet i fortællende jeg-form og anvender narrative greb, der kendes fra fiktive spændingsgenrer, gør at den balancerer på grænser mellem akademisk studie og kildeskrift.

Pasulkas nye bog *Encounters* går skridtet videre. Ligesom forgængeren er *Encounters* centreret omkring enkeltindivider. Udover Tyler og James, der nu nævnes ved sit rigtige navn Garry Nolan, optræder 'Rumpsykologen' Iya Whiteley, der arbejder med astronauters oplevelser i rummet og via kunstig intelligens (AI) vil udvikle et globalt og kosmisk sprog, der bygger på alt fra hvalsang over fraktaler og fibonacci-sekvensen til lyde optaget i rummet; en anonymiseret, men videnskabeligt fremstående, karakter, der kaldes "Gray Man", der har oplevet nærkontakt med engle og set UFO'er; eks-marinesoldaten José som fortæller om sin tro på et biologisk netværk, man kan tune ind på, sine UFO-iagttagelser og okkulte oplevelser, og sin kamp mod sociale mediers onde indflydelse på ungdommen; Jacques Vallée og et besøg i hans okkulte bibliotek; en yderligere anonymiseret skikkelse, Moon Girl, der har en høj stilling inden for tech-verden og som mener, at AI er ekstraterrestriale intelligens (ETI) fra fremtiden; Patricia Turrissi, universitetsansat ekspert i Charles Sanders Peirces filosofi, og hvis forældre var del af en del af dét amerikanske rumprogram, der efter sigende blev hemmeligholdt for offentligheden; Len Filppu hvis meritter tilsyneladende indskrænker sig til UFO-oplevelser og en vision af en afdød præst han mødte, da han endnu var i live.

Hvis man ikke lader sig rive med af de anekdotiske beskrivelser af fascinerende personligheder, tankevækkende synkroniciteter og overraskende ideer, fremstår bogen som et meget eklektisk – for ikke at sige rodet – vidnesbyrd om ét eller andet, det ikke er til at blive helt klog på, hvad egentlig er. En overordnet tese er at rumskibshypotesen om UFO'er er skabt i en uheldig alliance mellem det militær-industrielle kompleks, diverse efterretnings tjenester og den medie-medierede populærkultur. Den sande tolkning af UFO-fænomenet skal bl.a. findes i 'the experiencers' egne beretninger. Her viser fænomenet sig at være mangetydigt og ledsaget af paranormale fænomener, der ikke knytter an til verdensrummet. Men samme tese fører til et paradoks, som aldrig opløses eller forklares: I forhold til, at UFO'er intet har at gøre med verdensrummet, er det lidt besynderligt så meget vidnesbyrd fra mennesker eller fænomener, der netop spiller en rolle i rummet, fylder i bogen. Som f.eks. førnævnte Tyler og Iya Whiteley, men også f.eks. Jack Parsons (der kombinerede raketopsendelser med

okkulte ritualer), hemmelige rumprogrammer, astronauter og kosmiske netværk, sprog og væsner.

Omvendt beskrives mange fænomener i bogen, så som nærkontakt med engle, som hverken dem, der oplever dem, eller Pasulka selv, kobler direkte til UFO-fænomenet. Og her kommer vi så til et andet paradoks, som Pasulka da også selv retorisk spørger til: Hvad har sådanne oplevelser overhovedet at gøre med UFO-fænomenet? Og hvis de har noget at gøre med det, er det svært at se, hvorfor ikke alle typer af religiøse og mystiske oplevelser i virkeligheden er UFO-oplevelser. Men hvorfor giver det så overhovedet mening at knytte dem til UFO-fænomenet? Så er det jo 'bare' religion, som vi kender det så udmærket i forvejen. Heller ikke dette paradoks bliver opløst eller forklaret. Begge dele er problematisk ift. at anvende bogen i akademisk sammenhæng, da bogens metodiske og analytiske greb bliver uklart.

Hertil kommer at de mange individers udsagn og deres argumentationskæder ofte står underanalyserede og ukommenterede i al deres irrationelle og konspiratoriske pragt, som f.eks. dette, der kommer lige efter at "Moon Girl", med bund i kvantefysikken, tilbageviser de videnskabsfolk, der via studier af forsinkelse mellem fysisk begivenhed og hjernesignal konkluderer at mennesket ikke har noget fri vilje:

These 'scientific' conclusions are one example of the 'mind virus' that has created a shield, or a stagnation in the expansion of knowledge. Misinformation and influence over belief systems have disempowered the human potential. This misinformation and redacted information and propaganda by church, state, and corporations have sought to increase their wealth and power while disabling true human potential.

Sådanne argumentative 'kvantespring' er én ting og kan måske anses som udsagn fra informanter, hvorfor de jo så ikke nødvendigvis skal kritiseres.

Værre er det når Pasulka gør sig skyld i meget tendentiøse fremstillinger, som mere end blot tangerer usandheder. I 1961 mødtes en lille flok videnskabsfolk på Green Bank-observatoriet i West Virginia for at afholde den første konference om SETI, the Search for Extraterrestrial Intelligence. Blandt deltagerne var bl.a. Carl Sagan, Frank Drake, Giuseppe Cocconi og Philip Morrison. Til mødet var også John C. Lilly, hvis erfaringer med at kommunikere med delfiner tænkte at kunne være en slags model for kommunikation med ETI; derfor stiftede man "the Order of the Dolphin" der bestod af mødedeltagerne. I Pasulkas fremstilling hemmeligholdt ordenen deres arbejde "as they were all well-known scientists" (p. 46). Af alle steder er det i Vatikanets arkiver, at hun falder over referencer til den ellers hemmelige orden. Pasulka, der i bogens indledning har kritiseret SETI for at nære ideer om ETI, der er begrænset af populærkulturelle forestillinger, glemmer at nævne, at mødet var startskuddet for netop SETI. Og hvad Pasulka heller ikke nævner er, at allerede i 1964 dedikerede Walter Sullivan første kapitel af sin bog *We Are Not Alone* til mødet i et kapitel der hedder "Order of the Dolphin". Ordenen nævnes ligeledes i en dedikation forrest i bogen *Intelligent Life in the Universe* af Carl Sagan og I. S. Shklovskii fra 1966, og Sagan selv nævner den eksplicit i *The Cosmic Connection* fra 1973. Det er forkert at ordenen og dens arbejde skulle være forsøgt hemmeligholdt, og det er mere end bare lidt mystisk, at det skulle

være i Vatikanets arkiver hun i 'gamle bøger' 'opdager' ordenen. Det er både en tendentøs og semi-fiktiv fremstilling, som forudsætter en ikke videre stor tiltro til de akademiske kolleger, som man må antage at hun også skriver til.

Ligesådan når hun citerer fra en deklassificeret transskription af en samtale mellem to astronauter under Apollo 10-missionen, der indikerer, at de hører nogle underlige lyde, som de beskriver som 'rum-musik'. Astronauterne valgte iflg. Pasulka ikke at fortælle om lydene af frygt for at blive til grin. Den klare undertekst er at lyden har en mystisk (ETI, eller UFO?) oprindelse og at astronauterne har været undertrykt af en ondsindet og/eller uforstående øvrighed. Men Apollo 10-lydene er forlængst opklaret som resultatet af interferens mellem forskellige radiosendere, og med en simpel googlesøgning finder man hurtigt artikler, der fortæller om dette. Det forholder Pasulka sig ikke til. Historien passes – ligesom Delfin-ordenen – ind i det overordnede konspirationsteoretiske og esoterisk inspirerede narrativ.

Sådanne omskrivninger af sandheden og uvidenhed om, eller bevidst udelukkelse af, almindeligt kendte sagforhold, rykker bogen fra at være et bidrag til den religionsvidenskabelige diskussion om UFO-fænomenet over mod pseudovidenskabens og kildeskriftets domæne. De to ovenstående eksempler har jeg opdaget grundet mine særlige vidensområder – og det er oplagt at forestille sig, at der er flere eksempler, hvis man går bogens kilder igennem med en tættekam. Og kan man f.eks. overhovedet stole på den måde, Pasulka fremstiller sine informanters udtalelser? Med *Encounters* har Pasulka forladt den spillebane, hvorpå en nuanceret, velargumenteret og empirisk velunderbygget diskussion kan foregå. I stedet er hun selv et eksempel på en, der er blevet omvendt til den 'nye' UFO-tro – hvilket dog næppe i hendes egen optik er et problem, eftersom hun ikke længere forstår sådanne perspektivændringer som religiøse omvendelser. I stedet ser hun "these experiences as common to the awakening of a human being to the cosmos in which we live, like fish that swim around in a fishbowl and suddenly wake up to the reality of water" (p. 83).

Man aner at en sådan kritik af *Encounters* for bogens forfatter vil fremstå som et eksempel på, hvordan ikke-opvågnede folk tænker. Til gengæld har Pasulka annonceret, at bogen bliver filmatiseret. En sådan filmatisering vil da også passe godt ind blandt diverse såkaldte 'dokumentar'-serier om okkulte emner. Og det er hvad det er. Det er mere problematisk at Pasulka og ligesindede forskere har fået medvind til at underminere helt enkle og elementære bestanddele af den akademiske diskurs, så som rationalitet, logik og bevisførelse.

Thore Bjørnvig, mag. art. i religionsvidenskab,
uafhængig forsker